

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมและท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนินทร์
ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
ปีงบประมาณ ๒๕๖๗

សិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលី
 គ្រូបង្រៀនសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលី

គ្រូ

សិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលី

សិក្ខាបាលី

សិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលី

សិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលី

សិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលីសិក្ខាបាលី

เจ้าของ

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงพร	ภูษะภา	อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรกร	พาหะนิชัย	รองอธิการบดีวางแผนและวิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจรงค์	โควาทัทธกะเทศ	ผู้ทรงคุณวุฒิประจำศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
อาจารย์สุดใจ	ตระกูลสุภชัย	ผู้ทรงคุณวุฒิประจำศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น
อาจารย์บรรหาร	เทียมเมฆ	ผู้ทรงคุณวุฒิประจำศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

คณะกรรมการผู้จัดทำ

อาจารย์ ดร.จินดา	เนืองจำนงค์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารียา	บุญทวี	รองประธานกรรมการ / ฝ่ายภาคสนาม
		ผู้เรียบเรียงข้อมูลเนื้อหา
อาจารย์โยธิน	จีกังวาท	รองประธานกรรมการ
		และฝ่ายเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ
อาจารย์วัชรพงศ์	มณีนันท์วัฒน์	รองประธานกรรมการ / ฝ่ายภาคสนามและฝ่ายเอกสาร
นายณัฐพนธ์	สิงห์ยศ	รองประธานกรรมการฝ่ายตรวจสอบข้อมูล
		ฝ่ายพิสูจน์อักษร/ฝ่ายภาคสนาม
นางสาวนวลลออ	อนุสิทธิ์	กรรมการฝ่ายเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ/ฝ่ายภาคสนาม
นางสาวฐิติรัตน์	เอนกสุวรรณกุล	กรรมการฝ่ายเอกสาร
นายสุรพล	ไต้ะสีดา	กรรมการฝ่ายเอกสาร
นางสิริญา	รักจันทร์	กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
นางสาวอรรณ	เล็กชะอุ่ม	กรรมการและเลขานุการ/ฝ่ายการเงินและฝ่ายจัดทำรูปเล่ม

ผู้สนใจสามารถสืบค้นข้อมูลได้ที่ <http://culture.rru.ac.th>

พิมพ์ที่

บริษัท เอ็มเอ็นคอมพิวออฟเซต จำกัด

๔๘๘-๔๙๐ ถนนแจ้งวัฒนะ-บางปะกง ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐

โทร. ๐๘-๙๗๔๘-๗๑๕๗, ๐-๓๘๕๑-๕๕๓๐

ออกแบบกราฟิก : ชนภา ยิ้มอยู่

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๗ จำนวน ๑๐๐ เล่ม

คำนำ

ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ในอดีตการปกครองขึ้นอยู่กับหมู่ที่ ๕ บ้านมาบนาคี ต่อมาเมื่อมีประชากรอาศัยอยู่จำนวนมาก จึงได้มีการแบ่งเขตการปกครองออกมาเป็นบ้านมาบสมบูรณ์โดยประชากรส่วนใหญ่ของบ้านมาบสมบูรณ์อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้นำวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีมาประยุกต์ใช้ในชุมชน เกิดการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีบุญกลางบ้าน ประเพณีบุญข้าวเปลือก ประเพณีบุญบั้งไฟ ภูมิปัญญาการทอผ้าไหม การจักสาน อาหารพื้นถิ่นคือซูบขุนหรือซูบักมี และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนคือศาลปู่ตา วัดมาบนาคี โรงเรียนเพาะเห็ดฟาง และแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร คือ บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง

ดังนั้น ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงได้ร่วมกับผู้นำชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งผู้ทรงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบ้านมาบสมบูรณ์ จัดทำหนังสือวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ เพื่อเป็นการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนในรูปแบบของหนังสือและจัดทำเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ โดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

คณะผู้จัดทำหนังสือขอขอบคุณพระครูปริยัติปยุตตเขตคณารักษ์ เจ้าอาวาสวัดมาบนาคี และเจ้าคณะอำเภอสนามชัยเขต นายธนวัฒน์ ทองวัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ผู้นำชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ทุกท่าน นายไพรวรรณ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา นายบุญชู อัมภรณ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านมาบสมบูรณ์ นางสุธา อินทรเสน (แม่จ๋า) นางมณีพันธุ์ สองพล และนางละออง ฉิมจารย์ (ผู้ช่วยแม่จ๋า) นางคำพอง ประจักษ์จิตร ประธานกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ นางสาว เพ็ญตะกั่ว และนางพิณ บุญโถม ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระติบ นางแก้ว กิ่งคุณ นางประครอง กิ่งคุณ และนางมาลา พับเพลิง ผู้ทรงภูมิปัญญาการทอเสื่อกก คุณครูนันท์นภัส ศิริชัย และนางสำรวย ทองวัน ผู้ทรงภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น “ซูบขุน หรือซูบักมี” นายกิตติศักดิ์ ไอยลา และนางสาวโชติกา ไอยลา เจ้าของบ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง คุณลำเพียง ผ่านผล และคุณลัยวรรณ คมสุข ผู้ทรงภูมิปัญญาการเพาะเห็ดฟาง ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้กับผู้เขียนได้เข้าไปสัมภาษณ์ถ่ายภาพ เพื่อนำข้อมูลมาจัดทำหนังสือดังกล่าว ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษมพัฒน์ พูลสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบอาร์มภทและแปลภาษาอังกฤษ ผู้บริหารและบุคลากรสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่ได้นำหนังสือไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหนังสือภายใต้โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จะนำไปสู่การรวบรวมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของบ้านมาบสมบูรณ์ ไม่ให้เสี่ยงต่อการสูญหาย นำไปสู่การสร้างความรู้ในการสร้างจิตสำนึกการรักษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชน รวมทั้งเกิดการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าของชุมชนสู่สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา เยาวชนรวมทั้งชุมชน ในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้ขออนุญาตผู้นำชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญาของบ้านมาบสมบูรณ์ทุกท่านในการสัมภาษณ์ การนำภาพและนำข้อมูลไปเผยแพร่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒(PDPA : Personal Data Protection ACTBE.2019) ทั้งนี้ การจัดทำหนังสือดังกล่าวศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาและในชุมชน บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เท่านั้น หากท่านผู้อ่านเห็นว่ามี ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สามารถแจ้งกับผู้จัดทำหนังสือได้ รวมทั้งหากมีข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้จัดทำ ขออภัยและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ : ผู้บริหารและบุคลากร
ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
พฤษภาคม ๒๕๖๗

ชื่อหนังสือ : วัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประธานในการทำหนังสือ : อาจารย์ ดร.จินดา เนื่องจำนงค์ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

ผู้เขียนและผู้เรียบเรียง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์อารียา บุญทวี รองผู้อำนวยการศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น

หน่วยงาน : ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ปีที่ทำการสร้างสรรค์ : ๒๕๖๗

อารัมภบท

หนังสือ วัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ให้เสี่ยงต่อการสูญหาย (๒) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ให้กับหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และชุมชน โดยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูล ผู้นำชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านมาบสมบูรณ์ ดังนี้

๑. ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีบุญกลางบ้าน จัดขึ้นในเดือน ๖ ตั้งแต่ขึ้น ๑ ค่ำ และไม่เกิน ๑๕ ค่ำ เพื่ออุทิศ ส่วนกุศลให้กับพระภูมิเจ้าที่ เจ้ากรรมนายเวร ภูตผี เทวดา ให้คุ้มครองให้คนในชุมชนมีความสุขความเจริญ รวมทั้งมีประเพณี บุญบั้งไฟ หรือบุญเดือนหก เพื่อเป็นการขอฝนจากพระยาแถนให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพื่อทำการเกษตรได้อุดมสมบูรณ์ และความเป็นศิริมงคล
๒. กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ จัดตั้งกลุ่ม ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้มีการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า ผ้าไหมคลุมไหล่ทั้งสี่เคมีและสี่ธรรมชาติ เป็นมรดกภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าของชุมชน
๓. การสานกระติบข้าว เป็นการนำต้นกกที่ปลูกตามบ้านมาแปรรูปให้เป็นภาชนะสำหรับใส่ข้าวเหนียวนี้
๔. การทอเสื่อกก เป็นการนำต้นกกที่ปลูกตามบ้านมาทอเสื่อ เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษโดยทำไว้ใช้ เองในครัวเรือน และทอเก็บไว้เพื่อเป็นของที่ระลึกในงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน
๕. อาหารพื้นถิ่น “ซูปขนุน หรือซูปักมี” บ้านมาบสมบูรณ์ ประชาชนในชุมชนนิยมปลูกต้นขนุนและนำขนุนมา แปรรูปทำซูปขนุนหรือซูปักมี เป็นอาหารพื้นถิ่นของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์

แหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ดังนี้

๑. วัดบ้านมาบนาดี ได้มีพระพุทธรชินราชจำลอง ปางมารวิชัยนั่งสมาธิ ประดิษฐานเป็นพระประธานในอุโบสถ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางของชุมชนบ้านมาบนาดี และบ้านมาบสมบูรณ์ ในการจัดประเพณีที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาและประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

๒. ศาลปู่ตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านมาบสมบูรณ์และบ้านนาดี โดยชุมชนจะจัดประเพณีกราบสักการะศาลปู่ตาในเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ และในเดือน ๖ ขึ้น ๖ ค่ำ เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่คนในชุมชน

๓. บ้านนาไอดิน กลิ่นฟาง แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรของชุมชนมาบสมบูรณ์ได้นำแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ และการเกษตรทฤษฎีใหม่มาออกแบบพื้นที่ทางการเกษตรรูปแบบ “โคก หนอง นา”

๔. การเพาะเห็ดฟาง ชุมชนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาการเพาะเห็ดฟางจากตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา นำไปสู่การสร้างอาชีพในชุมชน

๕. ป่าชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ มีการดูแลอนุรักษ์ป่าในชุมชน นำไปสู่การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน

Booklet Title :	Local Culture and Learning Source of Ban Mab Somboon Village, Thung Phraya Sub-district, Sanam Chai Khet District, Chachoengsao Province
Chairman of Booklet Distribution :	Dr. Jinda Nuangjamnong Director of Center for Arts, Culture and Locality
Complier :	Asst. Prof. Areeya Boonthawee Vice Director of Center for Arts, Culture and Locality
Place :	Center for Arts, Culture and Locality, Rajabhat Rajanagarindra University
Year of Book Compilation :	2024

Prologue

The objectives of the present booklet entitled “Local Culture and Learning Source of Ban Mab Somboon Village, Thung Phraya Sub-district, Sanam Chai Khet District, Chachoengsao Province” are (1) to collect the body of knowledge on local culture and learning sources of Ban Mab Somboon Village, Thung Phraya Sub-district, Sanam Chai Khet District, Chachoengsao Province, in order to avoid the risky possibility of a loss and (2) to publicly disseminate the cultural wisdom heritage of the Ban Mab Somboon Village Community to public sectors, educational institutions and community. The data is collected through a field trip and interview. The local scholars of Moo 18, Ban Mab Somboon Village, Thung Phraya Sub-district, Sanam Chai Khet District, Chachoengsao Province, are the key informants for interview.

The local cultures of Ban Mab Somboon Village are as follows :

1. Local Traditions : The Boon Klang Ban tradition, or the communal-merit-making tradition, takes place since on the first day of the waxing moon of the sixth lunar month onwards to the fifteenth day of the waxing moon of the sixth lunar month. This ceremony is aimed to dedicate merit to the guardian spirits, those who have vengeful thought from previous deeds, deities to protect and bring happiness and prosperity to the community. Moreover, there are also the Boon Bang Fai or the rocket festival and the Boon Duean Hok or the merit-making tradition in the sixth lunar month. They are held to request the rain from Phaya Thaen or the Sky God, ensuring timely rain for agricultural fertility and auspiciousness.

2. The Mulberry Cultivation and Silk Weaving Group, Ban Mab Somboon: Established in 2011, this group produces silk, cotton, loincloths, and silk shawls dyed with both chemical and natural colors. The products are the valuable cultural heritage of the community.

3. **The Sticky Rice Basket Weaving** : This involves transforming the home-grown reed into utensil for holding steamed sticky rice.

4. **The Reed Mat Weaving** : It is how to make the mats by using the home-grown reed. The woven mats are as the local wisdom passed down from ancestors. The mats are used within households and kept as souvenirs for various community traditions.

5. **The Local Cuisine of Thai Northeast-style Spicy Jackfruit Salad or Sub Mak Mee** : In Ban Mab Somboon Village, the locals ubiquitously grow jackfruit trees and process them into this uniquely traditional local dish of the community.

Learning sources in Ban Mab Somboon Community are as follows :

1. **Ban Mab Nadee Temple** : This temple is enshrined with a replica of the Phra Buddha Chinnarat Buddha image in the subduing-Mara gesture as the principle Buddha image in the ordination hall. This Buddha image serves as the center of Ban Mab Nadee Village and Ban Mab Somboon Village for organizing many significant Buddhist and local traditions of the community.

2. **The Poo Ta Shrine or the Male-Ancestor-Spirit-Guardian Shrine** : The locals of Ban Mab Somboon Village and Ban Nadee Village annually hold the homage-paying ceremonies for the shrine on the third day of the waxing moon of the third month and the sixth day of the waxing moon of the sixth month. The ceremony is aimed to bring auspiciousness to the community.

3. **Banna, I-Din and Klin Fang** : It is the agricultural learning center in Mab Somboon community. This learning center adopts the King Rama IX's Sufficiency Economy Philosophy and the new-theory agriculture, designing agricultural areas in the Khok Nong Na model.

4. **Straw Mushroom Cultivation** : The community has learned the wisdom of cultivating straw mushrooms from Ku Yai Mi Sub-district, Sanam Chai Khet District, Chachoengsao Province. It brings locals more opportunity for employment.

5. **Ban Mab Somboon Community Forest** : The community actively conserves their local forest in order to bring the community to sustainable and balanced forest resource management.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๓
อารัมภบท ภาษาไทย	๕
อารัมภบท ภาษาอังกฤษ	๗
สารบัญ	๙
บทที่ ๑ บทนำ	๑๑
วัตถุประสงค์	๑๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
บทที่ ๒ ประวัติหมู่บ้านมาบสมบุรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	๑๓
บทที่ ๓ กระบวนการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบุรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	๑๙
๑. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล	๑๙
๒. การกำหนดหัวข้อในการจัดทำหนังสือและกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูล	๑๙
๓. การรวบรวมข้อมูล	๒๐
๔. การสังเคราะห์ข้อมูล	๒๐
บทที่ ๔ วัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านมาบสมบุรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	๒๑
๑. ประเพณีบุญกลางบ้านบ้านมาบสมบุรณ์	๒๑
๒. ประเพณีบุญบั้งไฟ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	๒๓
๓. กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบุรณ์	๒๗
๔. การสานกระติบข้าว	๓๐
๕. การทอเสื่อกก	๓๔
๖. อาหารพื้นถิ่นบ้านมาบสมบุรณ์ “ซูปขุนหรือซูปปักมี”	๓๗
บทที่ ๕ แหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบุรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	๔๑
๑. วัดบ้านมาบนาดี ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา	๔๑
๒. ศาลปู่ตา	๔๔
๓. บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง	๕๒
๔. การเพาะเห็ดฟาง	๕๕
๕. ป่าชุมชนบ้านมาบสมบุรณ์	๕๘
เอกสารอ้างอิง	๖๐

บทที่ ๑

บทนำ

ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในอดีตบ้านมาบสมบูรณ์การปกครองขึ้นอยู่กับหมู่ที่ ๕ บ้านมาบนาดี ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อมีประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงได้ขอแยกหมู่บ้านเขตการปกครองจากบ้านมาบนาดี มาเป็นหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ ทั้งนี้ ในการตั้งชื่อหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงเรียกว่า “มาบสมบูรณ์”

ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ได้นำวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบเนื่องยาวนานมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำมาสู่ประเพณีในท้องถิ่นของหมู่บ้าน ได้แก่ บุญกลางบ้าน ที่ชุมชนจัดขึ้นในเดือน ๖ ตั้งแต่ ขึ้น ๑ ค่ำ และไม่เกิน ขึ้น ๑๕ ค่ำ ของทุกปี เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้พระภูมิเจ้าที่ เจ้ากรรมนายเวร ญาติ เทวดา ให้คุ้มครองอยู่เย็นเป็นสุข รวมทั้งให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและชุมชน มีประเพณีบุญข้าวเปลือกที่จัดขึ้นในเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำโดยประชาชนจะนำข้าวเปลือกที่ตนผลิตได้มาถวายวัดมาบนาดี และประเพณีสักการะศาลปู่ตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ มีภูมิปัญญาการทอผ้า การสานกระติบข้าว การทอเสื่อกก ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

รวมทั้งการนำขนุนที่เป็นผลไม้พื้นบ้านมาแปรรูปเป็น “ซูปขนุน หรือซูปักมี” อาหารพื้นถิ่นประจำหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ที่ทำเป็นอาหารรับประทานในครอบครัว และในงานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน สำหรับแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ได้แก่ “บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง” ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มาประยุกต์ใช้ออกแบบทางการเกษตรรูปแบบ “โคก หนอง นา” มีโรงเรือนเพาะเห็ดฟาง และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทำให้เกิดป่าชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ นอกจากนี้ในชุมชนมี “วัดมาบนาดี” ที่เป็นศูนย์รวมประกอบพิธีสำคัญทางศาสนาและประเพณีท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน

ดังนั้น ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงได้ร่วมกับชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จัดทำหนังสือวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ที่ทรงคุณค่า นำไปสู่พลังทางวัฒนธรรมและพลังทางสังคมของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการรวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่ให้เสี่ยงต่อการสูญหาย
๒. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน ให้กับหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้เกิดการรวบรวมวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ เป็นลายลักษณ์อักษร นำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง
๒. เกิดการประชาสัมพันธ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน ในรูปแบบของหนังสือ และการเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-book (Electronic Book)

บทที่ ๒

ประวัติหมู่บ้านมาบสมบูรณ์

ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ศรีสะเกษ นครราชสีมา เพื่อมาประกอบอาชีพที่ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ในอดีตหมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ การปกครองขึ้นอยู่กับหมู่ที่ ๕ บ้านมาบนาดี มีนายเปลื้อง เจริญไร เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ บ้านมาบนาดีเดิมชื่อ บ้านหนองตะคลอง ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นหมู่บ้านคลองเจริญ เมื่อมีประชากรมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจำนวนมาก และบุตรหลานต้องเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนโคกตะเคียนงาม หมู่ที่ ๓ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้นายบุญชู อัมภรณ์ มีแนวคิดและให้ความสำคัญต่อการศึกษา อยากให้ชุมชนมีการตั้งโรงเรียนที่บ้านมาบนาดีเพื่อให้เยาวชนจะได้มีความรู้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงได้ไปปรึกษากับนายสุกิจ จุลละนันท์ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา ในการตั้งโรงเรียนที่หมู่บ้านมาบนาดี

โดยในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นายสุกิจ จุลละนันท์ ได้ให้เกียรติเป็นประธานเปิดโรงเรียนบ้านมาบนาดี ทั้งนี้ได้กล่าวว่า “หมู่บ้านคลองเจริญ” ควรเปลี่ยนชื่อเป็น

“หมู่บ้านมาบนาดี” เนื่องจากหมู่บ้านทำการเกษตร ทำนาได้ผลผลิตดี ต่อจากนั้นเมื่อบ้านมาบนาดีมีโรงเรียนเปิดให้เยาวชนในชุมชนได้เรียน มีคณะครูมาสอนนักเรียนเรียบร้อยแล้ว จึงทำให้หมู่บ้านมีความเจริญ และเมื่อมีประชากรอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมาบนาดีจำนวนมากขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงได้ขอแยกหมู่บ้าน เขตการปกครอง ออกมาเป็นบ้านมาบสมบูรณ์ มีนายจา เพ็ชตะกัว เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ต่อมาเป็นนายสิริโยธิน สิงห์หอม นายภานุพัฒน์ เพ็ชตะกัว วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ ถึงปัจจุบัน มีนายธนวัฒน์ ทองวัน เป็นผู้ใหญ่บ้านมาบสมบูรณ์ การตั้งชื่อหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงเรียกว่า “มาบสมบูรณ์” ทั้งนี้ การแบ่งเขตหมู่บ้าน ได้ใช้เส้นถนนในการแบ่งหมู่บ้านระหว่างบ้านมาบนาดี และบ้านมาบสมบูรณ์ เป็นเส้นแถบสีเหลือง (สัมภาษณ์นายธนวัฒน์ ทองวัน ผู้ใหญ่บ้านมาบสมบูรณ์, นายไพพรรณ์ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์, นายบุญชู อัมภรณ์ ผู้ทรงภูมิปัญญาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์)

ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘

๒.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ห่างจาก อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นระยะทาง ๔๐.๓ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นระยะทาง ๘๓.๔ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	มีพื้นที่ติดต่อกับบ้านมาบนาดี หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	มีพื้นที่ติดต่อกับบ้านทางโค้ง หมู่ที่ ๑๕ บ้านสันตสุข หมู่ที่ ๑๙ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	มีพื้นที่ติดต่อกับบ้านมาบนาดี หมู่ที่ ๕ บ้านหนองยายกล่อม หมู่ที่ ๑๑ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา และบ้านคลองตามัน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปทุมธานี
ทิศตะวันตก	มีพื้นที่ติดต่อกับบ้านโคกตะเคียนงาม หมู่ที่ ๓ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

๒.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบสูง มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจคือ เดิมพื้นที่เป็นที่ตั้ง ตำบลทุ่งพระยาในปัจจุบันนั้นเป็นป่าเสื่อมโทรม และเคยเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของตำบลท่ากระดาน ด้วยเหตุทางการปกครองท้องถิ่นจึงมีการแบ่งแยกตำบลท่ากระดานออกเป็น ๒ ตำบล ซึ่งได้แก่ ตำบลทุ่งพระยาในปัจจุบัน จัดตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๗ (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา, ๒๕๖๑ หน้า ๑)

๒.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะเป็นอากาศร้อน แห้งแล้ง เนื่องจากฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้สภาพความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของชาวบ้านต้องเลือกประกอบอาชีพที่ทนทานต่อความแห้งแล้งได้ โดยชาวบ้านประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ ในเดือนเมษายนจะร้อนที่สุด มีอุณหภูมิสูงสุดในเดือนธันวาคม ส่วนฤดูกาลแบ่งออกเป็น ๓ ฤดูกาล (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา, ๒๕๖๑ หน้า ๑)

๑. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - กลางเดือนพฤษภาคม
๒. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นฤดูกาลที่เหมาะสมแก่การทำนา
๓. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม - กลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูกาลที่เหมาะสมแก่การปลูกผัก

๒.๔ ลักษณะของดิน

สภาพดินเป็นดินปนทราย บางพื้นที่จะมีลักษณะเป็นดินร่วนซุย หรือดินเหนียว (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา, ๒๕๖๑ หน้า ๑)

๒.๕ ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ปลูกข้าว ปลูกสวนตามฤดูกาล ทำนา และมีอาชีพเสริม คือ รับจ้าง

นายไพรวรรณ ศรีวัง
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา

นายบุญชู อัมภรณ์
ผู้ทรงภูมิปัญญาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านมาบสมบูรณ์

สัมภาษณ์ นายบุญชู อัมภรณ์
ผู้ทรงภูมิปัญญาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านมาบสมบูรณ์

วัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์

สัมภาษณ์ นายไพพรรณ์ ศรีวัง
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา

บทที่ ๓

กระบวนการเก็บข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

หนังสือวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ของศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีกระบวนการเก็บข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล มีดังนี้

- ๑.๑ ผู้จัดทำหนังสือได้มีการประชุมวางแผนกับผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำหนังสือเผยแพร่ให้แก่ชุมชนและสถานศึกษา
- ๑.๒ ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น ได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัดมาบนาดี และผู้ทรงภูมิปัญญาในหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ๑.๓ ประสานกับผู้นำชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญาในหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ เพื่อลงพื้นที่ขอความอนุเคราะห์ การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในการจัดทำหนังสือ
- ๑.๔ ผู้จัดทำหนังสือนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ เรียบเรียงในการจัดทำหนังสือ
- ๑.๕ ผู้จัดทำหนังสือได้ประสานกับผู้นำชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญาในหมู่บ้านมาบสมบูรณ์ ตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้องของเนื้อหา ก่อนจัดพิมพ์เป็นหนังสือเผยแพร่ให้แก่ชุมชนและสถานศึกษา

๒. การกำหนดหัวข้อในการจัดทำหนังสือ

การกำหนดหัวข้อในการจัดทำหนังสือ มีดังนี้

- ๒.๑ หัวข้อวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีบุญกลางบ้าน ประเพณีบุญบั้งไฟ กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านมาบสมบูรณ์ การทอเสื่อกก การสานกระติบ อาหารพื้นถิ่น ได้แก่ ชุปขนุน หรือที่เรียกว่าชุบักมี โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)
- ๒.๒ หัวข้อแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ วัดมาบนาดี ศาลปู่ตา การเพาะเห็ดฟาง แหล่งเรียนรู้การเกษตร “บ้านนาไอดิน กลิ่นฟาง” และป่าชุมชน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)
- ๒.๓ พื้นที่การเก็บข้อมูล หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ๒.๔ ระยะเวลาในการลงพื้นที่ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

๓. การรวบรวมข้อมูล

มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๑ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้เขียนหนังสือ เข้าไปในชุมชนเพื่อแจ้งผู้ใหญ่บ้านพร้อมทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลของชุมชน ในการจัดทำหนังสือเผยแพร่ และได้เข้าร่วมกิจกรรม สาคิตอาหารพื้นถิ่นของชุมชน และประเพณีท้องถิ่นของชุมชน

๓.๒ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Participant Observation) โดยเข้าไปสังเกตประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

๓.๓ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์เจาะจงกลุ่มเป้าหมาย ผู้นำชุมชน ผู้ทรงภูมิปัญญาในหมู่บ้านมาสมบูรณ์ เกี่ยวกับประวัติหมู่บ้าน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

๓.๔ ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน บริบทของตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

๔. การสังเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำหนังสือวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมมาวิเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำหนังสือ ทั้งนี้ผู้จัดทำหนังสือได้ให้เจ้าของข้อมูลตรวจสอบข้อมูล และให้การอนุญาตในการนำภาพและข้อมูลในการจัดทำหนังสือก่อนนำไปพิมพ์เผยแพร่

บทที่ ๔

วัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านมาบสมบูรณ์

ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดำรงชีวิตตามความเชื่อ ความคิด และวิถีวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ นำมาใช้ในการดำรงชีวิต จึงเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญาการทอผ้า การจักสาน อาหารพื้นถิ่น และประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีบุญกลางบ้าน ประเพณีบุญบั้งไฟ กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์การสานกระติบข้าว การทอเสื่อกก และการทำอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ ซุปขนุนหรือซูปักมี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเพณีบุญกลางบ้านมาบสมบูรณ์

ประเพณีบุญกลางบ้านของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ เป็นประเพณีที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลายาวนาน จัดขึ้นในเดือน ๖ ตั้งแต่ขึ้น ๑ ค่ำ และไม่เกิน ๑๕ ค่ำ ของทุกปี โดยเจ้าอาวาสวัดมาบนาดี และเจ้าคณะอำเภอสนามชัยเขต เป็นผู้กำหนดวันในการจัดงานให้กับชุมชน เนื่องจากในแต่ละหมู่บ้านในตำบลทุ่งพระยาได้จัดประเพณีบุญกลางบ้าน เพื่อไม่ให้เกิดการจัดประเพณีมีวันซ้ำซ้อนกันของชุมชน สำหรับจุดประสงค์ในการจัดงาน เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้พระภูมิเจ้าที่ เจ้ากรรมนายเวร ญาติ เทวดา ให้คุ้มครองอยู่เย็นเป็นสุข มีความเจริญรุ่งเรือง ชับไล่สิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ที่ผ่านมาให้หมดสิ้นไป รวมทั้งสร้างความเป็นสิริมงคลให้แก่ตนเองและชุมชน

ที่มาของภาพ : นายไพวรรณ์ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

สำหรับพิธีกรรมการทำบุญกลางบ้าน ของบ้าน
มาบสมบูรณ์ได้จัดกิจกรรมจำนวน ๒ วัน ในวันแรก
จะนิมนต์พระสงฆ์ จำนวน ๙ รูป เจริญพุทธมนต์
ณ ศาลากลางหมู่บ้าน ในตอนเย็นเริ่มเวลา ๒๐.๐๐ น.
ซึ่งผู้นำชุมชนจะนำสายสิญจน์โยงไปทุกหลังคาเรือนของ
หมู่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล
ทั้งนี้ประชาชนในหมู่บ้านจะร่วมใจมาฟังพระสวดมนต์ใน
ตอนเย็น และร่วมทำบุญใส่ซองตามกำลังศรัทธา หลังจาก
พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์เสร็จ มัคทายกจะเก็บนํ้ามนต์ไว้เพื่อ
ที่จะนำนํ้ามนต์ไปให้พระสงฆ์ไปประพรมให้ประชาชนที่เข้า
มาร่วมงานทำบุญกลางบ้านในวันรุ่งขึ้น ตอนเช้าของ
วันที่สองชุมชนจะนิมนต์พระสงฆ์จำนวน ๙ รูปมาประกอบ
พิธีทำบุญกลางบ้าน ณ ศาลากลางหมู่บ้าน โดยประชาชน
จะนำอาหารมาถวายพระสงฆ์ และร่วมทำบุญใส่ซองถวาย
พระสงฆ์ตามกำลังศรัทธา รวมทั้งมีการนำกระถางใบตอง
ใส่อาหาร ปั้นดินเป็นรูปผู้หญิงผู้ชาย จำนวน ๑ คู่ วางลง

บนกระถางกบกล้วยรูปสี่เหลี่ยม จตุรูปดอกเดียวปักลงใน
กระถาง และนำไปวางที่ทิศตะวันตก เมื่อพระสงฆ์ฉัน
ภัตตาหารเสร็จแล้ว พระสงฆ์จำนวน ๑ รูป จะหยาดน้ำใน
กระถางเป็นการกรวดน้ำ บังสุกุล อุทิศส่วนกุศลให้กับ
ผู้ล่วงลับไปแล้ว และแต่ละบ้านที่นำกระถางมาร่วมพิธีจะนำ
กระถางไปไว้ที่ทางสามแพร่ง ทั้งนี้ พระสงฆ์จำนวน ๑ รูป
จะนำนํ้ามนต์ที่ได้จากการเจริญพุทธมนต์ของเมื่อวาน
ตอนเย็นมาประพรมประชาชนที่มาร่วมงานให้เกิดสิริมงคล
หลังจากเสร็จพิธีทำบุญกลางบ้านในชุมชนจะนำอาหารที่
เตรียมมารับประทานอาหารร่วมกัน เป็นการสร้างความรัก
ความสามัคคีของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ (สัมภาษณ์
นายไพวรรณ์ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
ทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ และประธานสภา
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา, วันที่ ๘ พฤษภาคม
๒๕๖๗, ทางโทรศัพท์)

ที่มาของภาพ : นายไพวรรณ์ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์
และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา และองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา
อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเพณีบุญบั้งไฟ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

บุญบั้งไฟ เป็นภูมิปัญญาทางประเพณีวัฒนธรรมของคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ที่มีความเชื่อที่ก่อให้เกิดพิธีกรรมและประเพณี “บุญบั้งไฟ” หรือ “บุญเดือนหก” ตามที่ได้กล่าวไว้ในฮีตสิบสอง คลองสิบสี่

“บั้ง” แปลว่า “ไม้กระบอก” บั้งไฟเป็นดอกไม้เพลิงที่ได้จากกระบอกไม้ไผ่นำมาอัดดินปืน เพื่อจุดให้ระเบิดและพุ่งขึ้นไปในอากาศ เป็นการบวงสรวงพญาแถน โดยมีขนาดนิยมอยู่ ๓ ขนาด คือ “บั้งไฟธรรมดา” บรรจุดินปืนไม่เกิน ๑๒ กิโลกรัม “บั้งไฟหมื่น” บรรจุดินปืนมากกว่า ๑๒ กิโลกรัม ทั้งนี้หากบรรจุดินปืนมากถึงขนาด ๑๒๐ กิโลกรัม นั้น มีชื่อเรียกว่า “บั้งไฟแสน” มีความเชื่อกันว่าถ้าบั้งไฟขึ้นสูง แปลว่า ฝนตกตามฤดูกาล ผลผลิตทางการเกษตรจะอุดมสมบูรณ์ ถ้าจุดบั้งไฟแล้วบั้งไฟแตกหรือไม่ขึ้น หมายความว่า ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล (ชลีพร สุวรรณ และสุชีราภรณ์ บริสุทธิ์, ๒๕๔๒, หน้า ๖๕)

ประเพณีบุญบั้งไฟ องค์ประกอบหลักในบุญเดือนหก จึงเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ดังเห็นได้จาก

วรรณกรรมท้องถิ่น เรื่อง “ผาแดง-นางไอ่” ที่ปรากฏกำหนดการจัดงานบุญบั้งไฟขึ้นเป็นครั้งแรกในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ และ เรื่อง “พญาคันคาก” ที่ปรากฏว่าเป็นตำนานชาดกอีสานที่เล่าถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้าในฐานะที่เป็นพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญาคันคาก เสวยราชสมบัติอยู่ในเมืองชมพู เมื่อทรงเจริญวัย พระราชนัดดาทรงมอบสมบัติให้ ต่อมาได้เกิดฝนแล้ง ผู้คน สัตว์ ได้อดอยาก ล้มตายกันจำนวนมาก พญาคันคากจึงได้ให้พญานาคเอาหินก่อขึ้นในเมืองแถน สั่งให้ปลวกเอาดิน ฉาบทาไม่ให้หินพัง ทำทางไปรบกับพญาแถน ทำอยู่ ๓ เดือน จึงเสร็จ ต่อจากนั้นได้เกณฑ์พลอากาศ มี หงส์ แตน ต่อ ผี ทางน้ำ มีปลา ทางบก มี ช้าง ม้า พญาคันคากได้รับกับพญาแถนอยู่จำนวน ๒ ปี เมื่อพญาคันคากรบชนะพญาแถน จึงได้มีการบัญชาการให้พญาแถนบันดาลฝนตกมายังโลกมนุษย์ (รัชชัย ชัยนันทา, ๒๕๖๑, หน้า ๙๖)

ที่มาของภาพ : นายธนวัฒน์ ทองวัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา
ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มาของภาพ : นายธนวัฒน์ ทองวัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา
ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ด้านความเชื่อของชาวบ้าน เชื่อว่าโลกมนุษย์ โลกเทวดา และโลกบาดาล มนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของ เทวดา เทวดา คือ “แกน” “พญาแกน” เมื่อถือว่ามี พญาแกน ก็คือ มีฝน พายุ ลม หากทำให้พญาแกนโปรดปราน หรือพอใจ พญาแกนจะบันดาลความสุข ดังนั้น จึงมีพิธีบูชา พญาแกน การใช้บั้งไฟเชื่อว่าเป็นการบูชาพญาแกนที่ชุมชน แสดงความเคารพและแสดงความจงรักภักดี ทำให้พญาแกน นำไปสู่ฝนตกต้องตามฤดูกาล ถือเป็นประเพณีท้องถิ่น ที่สืบเนื่องกันมายาวนาน (พระใบฎีกาณัฐพันธ์ อิริโย และ พระบัญชา เขมวิโร, ๒๕๕๑, หน้า ๑๑๙)

สำหรับการจัดประเพณีบุญบั้งไฟของตำบล ทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้จัดขึ้น ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ มีนายปิ่น วรณสิงห์ อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบนาดี หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นผู้ริเริ่มในการจัด ประเพณีบุญบั้งไฟให้กับชุมชน มีความเชื่อว่าการจุดบูชา บุญบั้งไฟเป็นการขอฝนพญาแกน ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ทำการเกษตรได้ผลผลิตที่ดีอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนบันดาล ให้มีอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้การจัดประเพณี

บุญบั้งไฟมีความเชื่อในชุมชนท้องถิ่นว่าต้องจัดติดต่อกัน ให้ครบ ๓ ปี จะทำให้ชุมชนมีความสุข ประกอบอาชีพ ได้อย่างเจริญรุ่งเรือง ข้าว ปลา อาหารในหมู่บ้านอุดมสมบูรณ์ ในกรณีที่ไม่วางบุญบั้งไฟต่อเนื่องครบ ๓ ปี อาจจะมี เหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้นในชุมชน

ในการจัดประเพณีบุญบั้งไฟ ของตำบลทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับการสนับสนุน การจัดงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงปัจจุบัน สำหรับการจัดงานมีจำนวน ๒ วัน ดังนี้

วันแรก หรือชาวบ้านเรียกกันว่า “วันโฮม” ใน ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชาชนได้มีความรัก ความสามัคคี จัดขบวนแห่บั้งไฟ เกิดจากการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านต่าง ๆ โดยแบ่งพื้นที่ การมีส่วนร่วมจัดขบวนบุญบั้งไฟของตำบลทุ่งพระยา อำเภอสยามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการจัดขบวนแห่ บุญบั้งไฟโดยยึดจากสถานีอนามัยของชุมชนเป็นหลัก แบ่งขบวนแห่ของหมู่บ้านในตำบล ทุ่งพระยาเป็น ๔ ขบวน ดังนี้

- ขบวนที่ ๑ ประกอบด้วยหมู่ที่ ๕ บ้านมาบนาดี และ หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบุรณ์
- ขบวนที่ ๒ ประกอบด้วยหมู่ที่ ๔ บ้านคลองอุดม หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองยายกล่อม หมู่ที่ ๑๓ บ้านทุ่งวัว หมู่ที่ ๑๔ บ้านหนองใหญ่ และหมู่ที่ ๑๕ บ้านทางโค้ง
- ขบวนที่ ๓ ประกอบด้วยหมู่ที่ ๑๐ บ้านคลองยายสร้อย
- ขบวนที่ ๔ ประกอบด้วยหมู่ที่ ๑๒ บ้านโคกผาสุก และหมู่ที่ ๑๙ บ้านสันติสุข

ที่มาของภาพ : นายชนวัฒน์ ทองวัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบุรณ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา
ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดยขบวนแห่บุญบังไฟคณะเซ่งบั้งไฟ คณะบังไฟเอ้ เริ่มเวลา ๑๕.๐๐ น. ขบวนแห่จะใช้หมู่ที่ ๑๖ บ้านท่าชีวิต เป็นจุดเริ่มขบวนแห่ไปยังลานบังไฟ หมู่ที่ ๑๖ บ้านท่าชีวิตเข้าไปตรงบริเวณคลองระบมสียัด มีการประกวดขบวนแห่ การประกวดเซ่งบั้งไฟ บั้งไฟเอ้ ชุมชนจะประดับขบวนอย่างสวยงาม หลังจากมีการมอบรางวัลการประกวดขบวนแห่ บุญบังไฟของชุมชน จากนั้นผู้จัดงานจะนิมนต์พระสงฆ์ จำนวน ๑ รูป มาพรมน้ำมนต์ที่บั้งไฟเพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ คนในชุมชน

ที่มาของภาพ : นายไพรวรรณ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยาและองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ในการจัดประเพณีบุญบั้งไฟในวันที่สอง ในเวลา ๐๙.๐๐ น. มีการจุดบั้งไฟ เป็นการถวายพญาแถน เพื่อให้ฝนตกให้ผลผลิตทางการเกษตรเจริญงอกงาม และมีการประกวดจุดบั้งไฟ ว่าชุมชนไหนสามารถจุดบั้งไฟขึ้นสูงที่สุด นอกจากนั้นชุมชนมีการแสดงหมอลำซิ่ง เพื่อเป็นการสร้างความสนุกสนาน ความสามัคคีให้กับชุมชนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเพณีบุญบั้งไฟ จึงเป็นประเพณีท้องถิ่นที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการแสดงความสำคัญการบวงสรวงแถน เทวดา และบูชาคุณของพระพุทธเจ้า ที่เป็นพลังวัฒนธรรมในการสร้างความสุข ความรัก ความสามัคคีในชุมชน (สัมภาษณ์นายไพรวรรณ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา, สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓)

กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์

นางคำพอง ประจักษ์จิตร
ประธานกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์

ภูมิปัญญาการทอผ้าของคนไทยสร้างชื่อเสียง และการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน กลุ่มสตรีบ้านมาบสมบูรณ์ส่วนใหญ่ได้อพยพจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนครราชสีมา มาอาศัยอยู่ที่บ้านมาบสมบูรณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ประกอบอาชีพทำการเกษตร และการทอผ้าเป็นอาชีพเสริม

กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ จัดตั้งขึ้นปี พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยการรวมกลุ่มของสมาชิกในหมู่บ้านมาบสมบูรณ์และหมู่บ้านใกล้เคียงที่มีความรู้ความสามารถด้านการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม มัดย้อม การทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย โดยได้รับการถ่ายทอดการทอผ้าจากบรรพบุรุษ มีนางคำพอง ประจักษ์จิตร เป็นประธานกลุ่ม หลังจากมีการจัดตั้งกลุ่ม นางคำพอง ประจักษ์จิตร ได้นำสมาชิกกลุ่มจำนวน ๑๕ คน เข้าไปศึกษาดูงานและเข้าร่วมอบรมพัฒนาทักษะการทอผ้าที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สระบุรี หมู่ที่ ๔ ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นระยะเวลาจำนวน ๑๐ วัน ทั้งนี้ทางศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สระบุรี ได้สนับสนุนอุปกรณ์การทำโรงเรือนเลี้ยงตัวไหม พันธุ์ต้นหม่อน พันธุ์ตัวไหมให้กับกลุ่ม ทั้งนี้พบว่าสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหม โดยมีการสร้างโรงเรือนไว้ที่บ้านของตนเอง นอกจากนี้สมาชิกบางคนมีความสนใจและต้องการที่จะไปปลูกต้นหม่อนเลี้ยงไหมที่ไร่ของตนเอง แต่ขาดปัจจัยในเรื่องเงินทุนที่จะใช้ในการดำเนินการ อีกทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบางอย่างได้ขาด ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ทางกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ จึงได้ขอรับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุน

พัฒนาบทบาทสตรี จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์, ๒๕๖๕, หน้า ๔) ในการทอผ้าของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ นำเส้นไหมได้จากการเลี้ยงเอง และทอเองในกรณีเส้นไหมมีจำนวนไม่เพียงพอ จะประสานกับอาจารย์ทองพูล แก้วหอม ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สระบุรี ซื้อเส้นไหมที่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าบ้านอ่างเตย อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และได้ซื้อเส้นฝ้ายจากจังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ได้มีการผลิตผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า และ

ผ้าไหมคลุมไหล่ ในการทอผ้าไหมผืนใหญ่ จำนวน ๑ ชิ้น ใช้ระยะเวลา ๓ วัน ผ้าไหมผืนเล็ก ใช้ระยะเวลา ๒ วัน และผ้าขาวม้า จำนวน ๑-๒ ผืน ใช้ระยะเวลา ๑ วัน และได้มีการจำหน่ายผ้าไหมผ้าฝ้ายที่บ้าน รวมทั้งทางกลุ่มได้ร่วมนำผ้าไหมมาจัดแสดงและจำหน่ายในกิจกรรมอำเภอเคลื่อนที่ของดีอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

แนวคิดในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้า ต้องการให้วัยรุ่น เยาวชน ลูกหลาน เข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้า เพื่อไม่ให้เสี่ยงต่อการสูญหาย

(สัมภาษณ์นางคำพอง ประจักษ์จิตร ประธานกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์)

ผ้าไหมกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์

สัมภาษณ์นางคำพอง ประจักษ์จิตร ประธานกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์

การสานกระติบข้าว

นางสาย เพ็ชตะแก้ว และนางพิน บุญโถม
ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระติบ

การสานกระติบข้าว เป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นบ้านมาบสมบูรณ์ ที่จะนำต้นกกที่ปลูกตามบ้านมาแปรรูปให้เป็นภาชนะสำหรับใส่ข้าวเหนียวนี้ โดยนางสาย เพ็ชตะแก้ว ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระติบชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ได้เป็นผู้ถ่ายทอดการสานกระติบให้แก่คนในชุมชน สมาชิกกลุ่ม โดยมีนางพิน บุญโถม ได้เรียนรู้การสานกระติบข้าวจากเพื่อนบ้าน คือ คุณจอม พรหมมาสุข นอกจากนี้นายพรหม บุญโถม ได้เป็นหลักในการทำฐานกระติบให้กับกลุ่ม โดยตอนที่สานกระติบข้าว ทำเป็นของฝากเพื่อนบ้าน การสานกระติบ ๑ ใบ ใช้ระยะเวลาประมาณ ๒-๓ วัน

วัสดุที่ใช้ทำกระติบข้าว

๑. ต้นกกตากแห้ง
๒. เชือกไนล่อน
๓. ก้านมะพร้าว
๔. ก้านตาล
๕. ด้าย เข็มเย็บผ้าขนาดใหญ่
๖. กรรไกร

กระติบข้าวเหนียวบ้านมาบสมบูรณ์

ขั้นตอนการสานกระติบข้าว

๑. ตัดต้นกก เลือกตัดต้นกกที่แก่แล้ว ดูจากใบกกที่ปลายกกจะแห้ง และลำต้นกกที่แก่เต็มที่
๒. หลังจากได้ต้นกกที่ลอกกาบพร้อมตัดใบกกเรียบร้อยแล้ว นำมาผ่ากลางลำต้น โดยต้นกกต้นใหญ่สามารถฉีกออกเป็น ๓-๔ ชั้น ส่วนต้นกกขนาดเล็ก ฉีกออกเป็น ๒ ชั้น กรีดเอาแกนนี้ ๆ ออก
๓. นำต้นกกมาตากแดดให้แห้ง ในกรณีที่แดดดีใช้เวลาประมาณ ๑-๒ วัน ทั้งนี้ดูได้จากลักษณะต้นกกที่ตากแดดแล้วจะมีสีขาวนวล
๔. การทำฐานกระติบ โดยนำกกที่ตากแดดให้แห้งแล้ว จำนวน ๓ เส้น แล้วนำไปจุ่มน้ำเพื่อให้กก มีความอ่อนตัวง่ายต่อการขึ้นรูป
๕. นำเชื้มมาร้อยเชือกไนลอน แล้วพันกับกกสามเส้นที่เตรียมไว้ ความยาวประมาณ ๕-๑๐ เซนติเมตร หรือจนกว่าเชือกที่พันไว้จะสามารถขดเป็นวงกลมได้ แล้วเย็บด้วยเชื้มให้เกิดความแน่น แล้วเย็บวนเป็นวงกลม ลักษณะเป็นรูปก้นหอย โดยเย็บให้แน่นชิดติดกัน ไม่ให้มีรูตรงกลาง ในขณะเย็บให้ใช้น้ำลูบพรมไปด้วยเพื่อให้เส้นกกอ่อนตัว เย็บวนไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ได้ฐานกระติบข้าวขนาดตามที่ต้องการ

นำก้านตาลที่ตัดมาเหลาเอาหนามตาลออก ผ่าตามความยาวของก้านตาล ก้านตาล ๑ ก้านใหญ่ สามารถทำตีนกระติบข้าวได้ ๑-๒ อัน นำก้านตาลมาเหลาโค้งให้เป็นวงกลมเท่ากับขนาดของก้นกระติบข้าว ก้านตาลที่จะต้องใช้จะต้องไม่เบี้ยว และมีความยาวประมาณ ๑ เมตรขึ้นไป ในกรณีหากันตาลไม่ได้ให้เอาท่อพลาสติก PVC (polyvinylchloride) เจาะร้อยเป็นฐานกระติบแทน

๖. เมื่อได้ฐานกระติบตามขนาดที่ต้องการแล้ว จากนั้นเป็นการขึ้นรูปตัวกระติบข้าวด้วยการเย็บย้อนกลับเข้าไปทางเดิม นำเส้นกกมาต่อขึ้นรูปตัวกระติบข้าวตรงริมสุดของฐานแล้วเย็บเป็นลาย โดยการสอดลงไปเรื่อย ๆ จนครบวงรอบของฝา แล้วนำเส้นกกต่อไปมาต่อกันแล้วเย็บเหมือนเดิมจนได้เต็มลูก ทั้งนี้ การขึ้นลายกระติบขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สานว่าต้องการให้เกิดลายอะไร ขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ส่วนก้นของกระติบข้าวจะสานเป็นแผ่นแบนสองอันมาประกบเข้าด้วยกัน ผูกติดกับส่วนตัวกระติบ

๗. การทำฝากะติบข้าว จะสานเหมือนกับการทำตัวกระติบ เพียงแต่มีขนาดใหญ่กว่าตัวกระติบข้าวข้างใน

๘. การเย็บหูกระติบข้าวเหนียว ใช้ด้ายไนลอน ๒ เส้น มาเย็บตรงขอบบนของฝากะติบ แล้วพันกันให้เป็นเกลียวสำหรับไว้สอดสายสะพายกระติบข้าวเหนียว ความกว้างขึ้นอยู่กับสายสะพายกระติบว่าเป็นเส้นเล็กหรือเส้นใหญ่ ราคากระติบขนาดเล็ก มีราคา ๑๕๐ บาท/ลูก ขนาดใหญ่ มีราคา ๕๐๐ บาท/ลูก (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ หน้า ๒-๗ และวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว, หน้า ๑-๕)

สัมภาษณ์นางพิณ บุญใจ ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระติบ, วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์

สัมภาษณ์นางสาย เพ็ชตะแก้ว ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระติบ, วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ บ้านของนางสาย เพ็ชตะแก้ว)

สัมภาษณ์นางพิณ บุญใจ ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระติบ

สัมภาษณ์นางสาย เพ็ชตะแก้ว ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระติบ

การทอเสื่อกก

นางแก้ว กิ่งคูณ นางประครอง กิ่งคูณ และนางมาลา พับเพลิง
ผู้ทรงภูมิปัญญาการทอเสื่อกก

การทอเสื่อกก เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านมาบสมบูรณ์ ซึ่งเริ่มแรกสมัยบรรพบุรุษ จะเป็นการทอเสื่อกกไว้ใช้เองในครัวเรือน เนื่องจากกกเป็นพืชที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยบางบ้านจะมีการปลูกต้นกกไว้รอบ ๆ บริเวณบ้าน ทั้งนี้ชาวบ้านได้ใช้เวลาว่างจากการทำนา ทำไร่ มาทอเสื่อกกทำไว้ใช้เองในครัวเรือน และทอเก็บไว้เพื่อทำบุญ ช่วงเทศกาลตามประเพณีต่าง ๆ ทำเป็นของที่ระลึกมอบให้ในงานต่าง ๆ ของชุมชน รวมทั้งจำหน่ายเป็นรายได้เสริมยามว่างหลังทำการเกษตร ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ มีการทอเสื่อกก ประมาณ ๒๐-๓๐ ครัวเรือน การทอเสื่อกกจัดได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีการทำและสืบทอดความรู้จากคนรุ่นหลังสู่คนรุ่นหนึ่งอย่างสืบเนื่องยาวนานของชุมชน

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอเสื่อกก

๑. ตันกกตากแห้ง	๒. ไม้สอดเส้นกก
๓. กี่ทอเสื่อ	๔. ฟืม
๕. เชือกไนล่อน / หรือปอกระสอบ	๖. เชือกฟาง / เส้นด้าย
๗. กรรไกร / มีด	๘. เทียนขี้ผึ้ง
๙. สีย้อมกก	

ต้นกกบ้านมาบสมบูรณ์

ขั้นตอนการทอเสื่อ

๑. นำต้นกกที่กรีดออกเป็นเส้น ๆ ต้นใหญ่ได้ประมาณต้นละ ๓-๔ เส้น ในการกรีดจะเอาส่วนที่เป็นแกนกลางของลำต้นออก หรือชาวบ้านเรียกว่า “ไส้ของต้นกก”
๒. นำต้นกกที่กรีดเป็นเส้นมามัดรวมกัน นำมาตากแดด จำนวน ๑ วัน โดยสังเกตจากสีของกกที่ตากแดดไว้เปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลือง หรือสีน้ำตาลอ่อน ๆ
๓. นำต้นกกที่แห้งดีแล้วมาย้อมสีตามต้องการ หลังจากย้อมสีเสร็จก็นำมาตากไว้ในอากาศถ่ายเทได้สะดวก เมื่อกกแห้งสนิทจึงนำมาทอ
๔. นำเชือกไนลอนหรือเชือกปอกระสอบ ซึ่งที่ทอเสื่อให้เป็นเส้นตามกึ่งและพิม
๕. นำกกสอดเข้าไปกับไม้สอด (ไม้สอดดกเป็นไม้ไผ่ ใช้ส่วนผิวเหลายาวประมาณ ๒.๕๐ เซนติเมตร หนาประมาณ ๐.๓ เซนติเมตร โดยเหลาปลายบากส่วนปลาย จะบากเข้าในหรือเจาะรูไว้สำหรับสำหรับเกี่ยวกในการสอดเข้า) เพื่อที่จะสอดเข้ากับกึ่งทอเสื่อ
๖. เมื่อสอดดกเข้าไปแล้ว คนทอจะดึงพิมเข้าหาตัวเอง เพื่อให้กกแน่นติดกันเป็นลายต่าง ๆ และขึ้นลายสลับสีตามต้องการ แล้วพับปลายกกสอดขัดกับเชือกกึ่งเสื่อทางด้านซ้ายมือ
๗. การพับปลายกกสอดขัดกับเชือกกึ่งเสื่อ คือ ใช้ปลายกกมีม้วนงอลง และสอดพับเชือกขัดไว้ให้แน่น ต่อไปคว่ำพิมพับปลายกกกับเชือกทางด้านซ้ายมือ ทางด้านขวามือ ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ขนาดตามที่ต้องการ
๘. ตัดริมเสื่อทั้งสองด้านให้เรียบร้อย จะได้เสื่อที่สวยงาม ใช้มัดติดเชือกเอ็นทางดินเสื่อเพื่อให้เสื่อออกจากกึ่ง
๙. มัดเอ็นที่ปลายเสื่อเพื่อเป็นการป้องกันเสื่อรูด นำเสื่อที่ทอเสร็จแล้วผึ่งแดดจนแห้งสนิท

(สัมภาษณ์ นางแก้ว กิ่งคูณ นางประครอง กิ่งคูณ และนางมาลา พับเพลิง ผู้ทรงภูมิปัญญาการทอเสื่อกก วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ บ้านของนางแก้ว กิ่งคูณ)

อาหารพื้นถิ่นบ้านมาบสมุทร “ซูปขนุนหรือซูปบักมี”

คุณครุฑนันทน์ภัส ศิรินัย และนางสำรวย ทองวัน
ผู้ทรงภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น “ซูปขนุน หรือซูปบักมี”

ขนุน เป็นผลไม้พื้นบ้านที่รู้จักว่าเป็นไม้มงคล คนจึงนิยมไว้หลังบ้านมีความเชื่อว่าปลูกขนุนจะหนุนนำความเจริญสู่เจ้าของ ทั้งนี้ ขนุน ภาษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) เรียกว่า “บักมี” ภาษาเหนือ เรียกว่า “ปะขนุน” ลงมาทางใต้ ภาษาใต้เรียกว่า “หนุน” หรือ “ลูกขนุน” ในชุมชนบ้านมาบสมุทร ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา นิยมปลูกขนุน โดยจะนำขนุนมาทำอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ ซูปขนุน หรือซูปบักมี อาหารสุดอร่อยของคนในชุมชนนี้ โดยคุณครุฑนันทน์ภัส ศิรินัย และนางสำรวย ทองวัน ได้เรียนรู้การทำซูปขนุนจากบรรพบุรุษ ในชุมชนบ้านมาบสมุทรนิยมทำรับประทานในครอบครัวและงานบุญตามประเพณีของชุมชน

ต้นขนุนบ้านมาบสมุทร

วัตถุดิบ

๑. ขนุนอ่อนต้มสุก	๒. พริกแห้ง (พริกป่นหรือพริกตำ)
๓. ต้นหอม	๔. ผักชี
๕. ใบสะระแหน่	๖. ข้าวคั่ว (จากข้าวหอมมะลิ)
๗. ถั่วลิสง	๘. ปลาทู (ย่างให้หอม)
๙. น้ำปลาร้า (ต้มสุก)	๑๐. น้ำปลา
๑๑. ผงชูรส	๑๒. งาขาวคั่ว

วัตถุดิบในการทำซุ๊ปขนุน

วิธีทำ

๑. นำขนุนอ่อน ปอกเปลือกไปต้มจนขนุนนิ่ม อย่าให้ขนุนนิ่มจนเกินไป แล้วเอาออกจากหม้อ เอาไปพักด้วยน้ำเย็น หลังจากนั้นเอาขนุนหั่นเป็นชิ้น (ไม่ใช่ใส่ขนุน) แล้วนำไปตำ
๒. ใส่พริกคั่วป่น ลงไปในครก ตำให้ละเอียดกับเนื้อขนุนต้มสุก ตามด้วยเนื้อปลาช่อนย่าง
๓. ปรงรสด้วยน้ำปลา น้ำปลาร้าต้มสุก ผงชูรส โดยปรงรสตามใจชอบ
๔. ใส่ต้นหอมซอย ผักชีซอย ใบสะระแหน่ ใส่กากั่ว ข้าวคั่วป่น ถั่วลิสงบดหยาบ คลุกเคล้าลงไปให้เข้ากัน
๕. จัดเตรียมเสิร์ฟกับข้าวเหนียว หรือข้าวสวย

สัมภาษณ์ คุณครูนันทน์ภัส ศิรินัย และนางสำรวัย ทองวัน ผู้ทรงภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น “ซูปขนุน” วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์)

บทที่ ๕

แหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์

ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

บ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีแหล่งเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมและการเกษตร ที่ได้น้อมนำศาสตร์พระราช าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักแนวพระราชดำริ “บวร” “บ” หมายถึง สถาบันครอบครัว บ้าน ประกอบด้วย ชาวบ้าน กลุ่มคนในชุมชน “ว” หมายถึง สถาบันศาสนา วัด “ร” หมายถึง สถาบันการศึกษา / ราชการ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มาเป็นหลักในการพัฒนาหมู่บ้าน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ดังนี้ “วัดมาบนาดี” “ศาลปู่ตา”

ที่เป็นพลังในการสร้างความศรัทธา การทำบุญ เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการทำพิธีทางพุทธศาสนา ให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข นอกจากนี้ ได้มีแหล่งเรียนรู้การเกษตร โคก หนอง นา คือ การพัฒนาการจัดพื้นที่ทางการเกษตร โดยผสมผสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ร่วมกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ ได้แก่ “บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง” และ “โรงเรียนเพาะเห็ดฟาง” รวมทั้งมีการบริหารจัดการ “ป่าชุมชน” ของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ที่นำไปสู่แหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ดังรายละเอียดดังนี้

วัดมาบนาดี ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

พระครูปริยัติปัญญเขตคณารักษ์ เจ้าอาวาสวัดมาบนาดี และเจ้าคณะอำเภอสนามชัยเขต

วัดมาบนาดี เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ บ้านมาบนาดี ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีนายเปลื้อง เจริญไร้อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบนาดี ได้มอบที่ดินบริจาคให้แก่วัด จำนวน ๑๕ ไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นที่พักรับสงฆ์

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ มีหัวหน้าสงฆ์ ตั้งวัดเสร็จ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๗ รับวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีการวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

เริ่มก่อสร้างโบสถ์ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ อุโบสถแล้วเสร็จวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ ภายในโบสถ์มีพระพุทธรูปชินราชจำลอง ปางมารวิชัย นั่งสมาธิราบ เป็นพระประธานมีพระมหาโมคคัลลานะ เป็นพระเถระ อัครสาวกเบื้องซ้ายของพระโคตม พระพุทธเจ้า เป็นพระอสีติมหาสาวก ผู้เป็นเอตทัคคะ ในด้านผู้มีฤทธิ์มาก คู่กับพระสารีบุตร ผู้เป็นพระอัครสาวก

เบื้องขวา นอกจากนี้มีพระปางรำพึงเป็นพระประจำวันศุกร์ ประดิษฐานอยู่ในอุโบสถ

วัดมาบนาดี มีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีบุญข้าวเปลือก ที่จะจัดขึ้นในเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ โดยชาวบ้านจะนำข้าวเปลือกมาถวายวัด ทางวัดมาบนาดีได้จัดทอดผ้าป่าข้าวเปลือกโดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านมาบนาดี หมู่ที่ ๕ ให้การสนับสนุนงบประมาณ จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท และคณะกรรมการหมู่บ้านมาบนาดี สนับสนุนงบประมาณในการจัดงาน จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท โดยจะพบว่าคนในชุมชนบ้านมาบนาดี และบ้านมาบนาดี มีความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีวัดจัดประเพณีท้องถิ่นเป็นศูนย์รวมให้คนในชุมชนสร้างความดีและความสามัคคี (สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดมาบนาดี เจ้าคณะอำเภอสนมชัยเขต วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ วัดมาบนาดี ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา)

พระพุทธรูปชินราชจำลอง ประธานในอุโบสถ
วัดมาบนาดี

อุโบสถวัดมาบนาดี

ซุ้มประตูวัดมาบนาดี

พระครูปริยัติปัญญเขตคณารักษ์ เจ้าอาวาสวัดมาบนาดี และเจ้าคณะอำเภอสนามชัยเขต

ศาลปู่ตา

ศาลปู่ตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านมาบสมบูรณ์ และบ้านมานาดี

บ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ และบ้านมานาดี หมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนนับถือคือศาลปู่ตา มีนามว่า “พ่อใหญ่ทองพล แม่ใหญ่บุญมี แม่นางพิมพา และแม่นางปัจจัย” ในบุญเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ จะมีพ่อจ้ำ แม่จ้ำ เป็นบุคคลที่ได้รับการมอบหมายให้เป็นตัวแทนของชุมชนเพื่อติดต่อสื่อสารกับปู่ตา หรือรับบัญชาจากปู่ตามาแจ้งแก่ชุมชน โดยพ่อจ้ำแม่จ้ำ จะนำไข่ต้มจำนวน ๒ ฟอง พร้อมข้าวสวย จำนวน ๑ ถ้วย มาเสี่ยงทายว่าคนในหมู่บ้านจะอยู่ดีมีสุขหรือไม่ และในเดือน ๖ ขึ้น ๖ ค่ำ ประชาชนบ้านมาบสมบูรณ์ และบ้านมานาดี จะนำบั้งไฟขนาดเล็กมาถวายปู่ตาเพื่อเป็นการขอฝน ให้ชุมชนฝนตกจะส่งผลให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรงอกงาม คนในชุมชนมาบสมบูรณ์ได้มาขอพรปู่ตา โดยนำของมาถวาย ได้แก่ ไข่ต้ม จำนวน ๒ ฟอง ข้าวสวย ข้าวเหนียว น้ำเปล่า น้ำแดง เหล้า หัวหมู เป็ด ไก่ มาถวายเมื่อขอพรสำเร็จดังปรารถนา จะนำของมาถวายตามที่ตั้งจิตอธิษฐานไว้

(สัมภาษณ์ นายไพวรรณ์ ศรีวัง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗ ณ บริเวณศาลปู่ตาบ้านมาบสมบูรณ์และบ้านมานาดี)

(สัมภาษณ์นางสุธา อินทรเสน (แม่จ้ำ), นางมณีพันธุ์ สองพล (ผู้ช่วยแม่จ้ำ) และนางละออง นิมจารย์ (ผู้ช่วยแม่จ้ำ) วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ณ บริเวณศาลปู่ตาบ้านมาบสมบูรณ์บ้านมานาดี)

ศาลปู่ตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านมาบสมบูรณ์ และบ้านมาบนาดี

สัมภาษณ์ประวัติศาลปู่ตา จากนายไพรวรรณ ศรีวัง
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์
และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา

สัมภาษณ์นางสุธา อินทรเสน (แม่จ๋า), นางมณีพันธุ์ สองพล (ผู้ช่วยแม่จ๋า) และนางละออง ฉิมจารย์ (ผู้ช่วยแม่จ๋า)

พิธีสักการะศาลปู่ตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านมาบสมบูรณ์ และบ้านมาบนาดี

ประชาชนร่วมรำถวายศาลปู่ตาเพื่อความเป็นสิริมงคลในชุมชน

ในเดือน ๖ ขึ้น ๖ ค่ำ ประชาชนบ้านมาบสมบูรณ์และบ้านมาบนาดีจะนำบั้งไฟขนาดเล็กมาถวายศาลปู่ตา และจุดบั้งไฟขนาดเล็ก เพื่อเป็นการขอฝนและให้เกิดสิริมงคลแก่คนในชุมชน

บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง

นายกิตติศักดิ์ ไอยลา และนางสาวโชติกา ไอยลา
เจ้าของบ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง

บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง ได้น้อมนำพระราชดำรัส ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ และพื้นที่ทางการเกษตรผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้านในพื้นที่ดินจำนวน ๖ ไร่ ที่เป็นที่มรดกของคุณพ่อนายกิตติศักดิ์ ไอยลามอบให้ เดิมที่ดินได้ปลูกต้นยูคาลิปตัส มันสำปะหลัง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ นายกิตติศักดิ์ ไอยลา และนางสาวโชติกา ไอยลา ได้เข้ามาบริหารพื้นที่ดิน ได้ใช้ความรู้จากที่เรียนจบวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งคู่มีแนวคิดในการทำเกษตร “อยากสร้างอู่ข้าวอู่น้ำให้กับครอบครัว อยากเป็นเจ้านายตัวเอง สร้างอาชีพและสร้างรายได้ที่บ้านไม่ต้องดิ้นรนไปไหนไกลบ้าน” ทั้งนี้มีการออกแบบพื้นที่ทางการเกษตรรูปแบบ โคก หนอง นา เป็นการประยุกต์หลักทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ ๙) ให้เหมาะสมตามสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ สอดคล้องกับภูมิ หรือสภาพทางกายภาพ

ของพื้นที่ สังคม หรือวิถีชีวิต โดยดินที่ขุดทำหนองน้ำให้นำมาทำโคก บนโคกปลูก “ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง” ตามแนวพระราชดำริ คือ ใช้เป็นไม้สอยเพื่อสร้างบ้านเรือน ช่วยสร้างความร่มเย็น ความชุ่มชื้น ในพื้นที่มีปลูกป่าไม้ ๕ ระดับ ได้แก่ ไม้สูง ไม้กลาง ไม้เตี้ย ไม้เรี่ยดิน และพืชหัวใต้ดิน ส่วนหนองน้ำ มีการขุดเพื่อให้มีน้ำเหลือพอในหน้าแล้ง โดยบ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง มีการขุดสระน้ำเป็นรูปหัวใจ มีการปลูกหญ้าแฝกไว้บริเวณรอบ ๆ เพื่อป้องกันการพังทลายของขอบบ่อและเพื่อให้ น้ำกระจายไปเต็มพื้นที่ มีการขุด “คลองไส้ไก่” โดยขุดให้คดเคี้ยวไปตามพื้นที่เพื่อให้ น้ำกระจายเต็มพื้นที่เพิ่มความชุ่มชื้น นอกจากนี้ได้มีการทำนาปลูกข้าวอินทรีย์พื้นบ้านปลูกผลไม้ ผักพื้นบ้าน ที่บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง ได้ปลูกมะพร้าว น้ำหอมเป็นหลัก มีผลไม้ เช่น พุทรา ฝรั่ง กล้วย และได้ปลูกฟักทอง ขี้เหล็ก ในฤดูฝนมีการเลี้ยงปลาเลี้ยงกบ ทั้งนี้ผลผลิตที่ได้จะไว้ทานในครอบครัว ส่วนที่เหลือได้แบ่งขาย โดยผลผลิตทางการเกษตรเป็นเกษตรอินทรีย์ ปลอดภัยไร้พิษ โดยเจ้าของได้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคและการจัดการการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวคิดในการพัฒนาการเกษตร มีแนวคิดใช้หลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ ๙)

ผู้สนใจสามารถเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรได้ที่บ้านนาไอดิน กลิ่นฟาง เบอร์ติดต่อ นายกิตติศักดิ์ ไอยลา ๐๖๕-๑๐๙-๙๙๐๙ และนางสาวโชติกา ไอยลา ๐๖๓-๑๗๙-๙๖๕๒ และเพจบ้านนาไอดิน กลิ่นฟาง (สัมภาษณ์ นายกิตติศักดิ์ ไอยลา และนางสาวโชติกา ไอยลา วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ บ้านนาไอดิน กลิ่นฟาง)

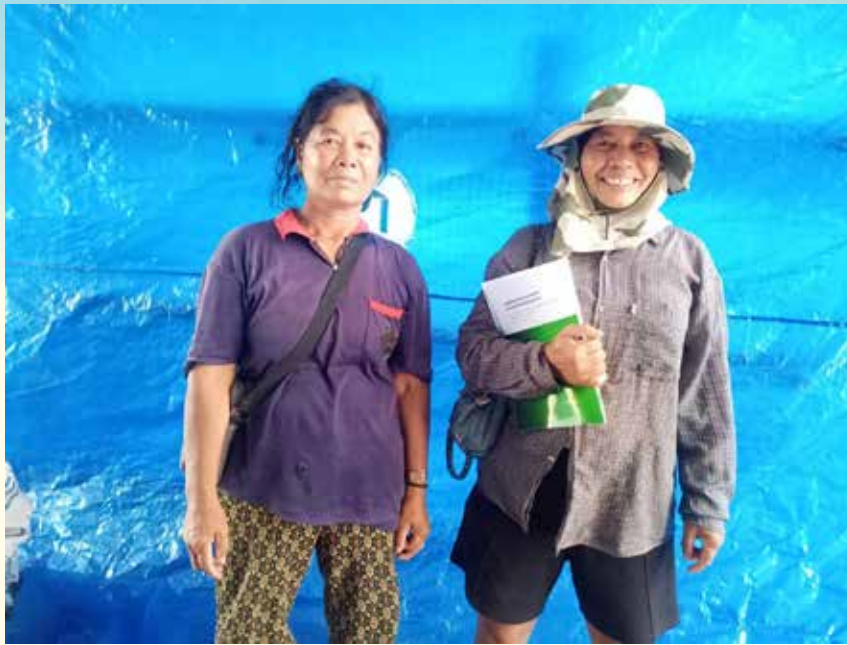

บรรยากาศและบริเวณบ้านนาไอดิน กลิ่นฟาง

ลงพื้นที่สัมภาษณ์แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร “บ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง”

การเพาะเห็ดฟาง

คุณลำเพียง ผ่านผล และคุณลัษวรรณ คุ่มสุข
ผู้ทรงภูมิปัญญาการเพาะเห็ดฟาง

เห็ดฟาง เป็นเห็ดเศรษฐกิจที่นิยมรับประทานกันทั่วไป เมื่อมีผู้นิยมบริโภคกันมากขึ้น จึงทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่การเพาะเห็ดฟาง โดยคุณลำเพียง ผ่านผล และคุณลัษวรรณ คุ่มสุข เริ่มเพาะเห็ดฟางเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จากไปศึกษาดูงานการเพาะเห็ดที่ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา และได้นำความรู้การเพาะเห็ดฟางมาทำที่บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัสดุการเพาะเห็ดฟาง

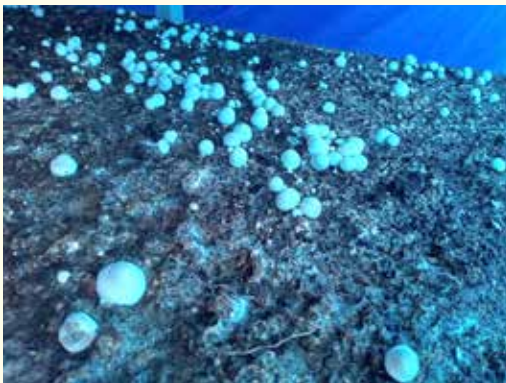
๑. กากมันสำปะหลัง
๒. ปูนขาว
๓. ปุ๋ยยูเรีย
๔. ปุ๋ย ตรากะต่าย สูตร ๑๕ : ๑๕ : ๑๕
๕. รำข้าว
๖. มูลวัว
๗. แปะข้าวเหนียว
๘. เชื้อเห็ด
๙. ถ้าจะให้ผลดีให้เห็ดออกหัวโตให้ใส่อาหารไก่บด
๑๐. ก้อนเชื้อเห็ดฟาง
๑๑. กากน้ำตาล

ทั้งนี้ สถานที่เพาะเห็ดฟาง ควรมีลักษณะเป็นที่โล่งแจ้ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีระบบระบายน้ำที่ดี รวมทั้งสภาพดิน ต้องไม่เป็นดินเค็ม เพราะความเค็มของดินจะทำให้เส้นใยของเห็ดไม่รวมตัวกันเป็นดอกเห็ด

วิธีทำ

๑. เอากากมันสำปะหลังใส่กากน้ำตาลหมักไว้ ๗ คืน
๒. หวานมูลวัว โดยเอามูลวัวและปูนขาวผสมกันและรดน้ำให้พอชุ่ม นำไปขึ้นที่ชั้นหมัก
๓. ใช้เตาอบต่อสายยางให้เกิดลม ความร้อนเกิดเป็นไอน้ำ แล้วเปิดเป็นไอน้ำเข้าไปในโรงเรือน ด้วยอุณหภูมิ ๕๕ - ๕๖ องศา ให้ปล่อยเอาไว้ ๑ คืน ตอนเช้าโรยเชื้อเห็ด รดน้ำ ฉีดกากน้ำตาล โรยเชื้อเห็ด และเอาอาหารไก่บดใส่ไปในเชื้อเห็ด (ทำให้เห็ดฟางดอกโต) ต่อจากนั้นรดน้ำ ฉีดกากน้ำตาล
๔. ปล่อยไว้ ๓ วัน ฉีดพ่นน้ำเป็นฝอยเพื่อดักใยเห็ด
๕. เปิดช่องระบายอากาศเข้าทั้งสองด้าน เปิดสูง ๑ ฟุต และปิดไว้ตามเดิม
๖. ระยะเวลาประมาณ ๗ - ๙ วัน สามารถเก็บดอกเห็ดเพื่อจำหน่ายได้ หลังเก็บเกี่ยวให้ทำการฉีดยา รอบบริเวณพื้นในโรงเห็ด อีก ๔ - ๕ วัน สามารถเก็บรุ่นที่ ๒ ได้
๗. การจำหน่ายเห็ดฟาง มีพ่อค้ามาซื้อที่โรงเรือนเพาะเห็ดฟาง โดยจำหน่ายเห็ด ราคา กิโลกรัมละ ๗๕ - ๘๐ บาท

(สัมภาษณ์ คุณลำเพียง ผ่านผล และคุณลัษณวรรณ คุณสุข วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ โรงเรือนเพาะเห็ดฟาง บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา)

บรรยากาศในโรงเรือนเพาะเห็ดฟางบ้านมาบสมบูรณ์

สัมภาษณ์คุณลำเพียง ผ่านผล และคุณลัยวรรณ คุ้มสุข
ผู้ทรงภูมิปัญญาการเพาะเห็ดฟาง

วัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้บ้านมาบสมบูรณ์

ป่าชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์

บริเวณป่าชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์

ป่าชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นป่าชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ติดต่อกับเขตอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก ประกอบด้วย สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และจันทบุรี ป่าสงวนที่อยู่ในชุมชนบริเวณอ่างเก็บน้ำคลองระบม ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา อันประกอบด้วยภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ เขาชะระก้า เขาจุมูกหัก เขาทับมอญ และเขาแปดวา และเขาที่เป็นป่าไม้มีลักษณะเป็นป่าเต็งรัง ประกอบด้วยไม้ขนาดใหญ่เป็นต้นว่า ไม้มะค่า ไม้สัก ไม้ประดู่ ยางนา ไม้ก้านเกรา และมีของป่า รวมทั้งสัตว์ป่าหลายชนิดความอุดมสมบูรณ์ของดินทำให้เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่ เป็นต้นว่า มันสำปะหลัง ปาล์ม โดยมีจุดยุทธศาสตร์ คือ ถนนเส้น ๓๐๔ ทางด้านการคมนาคมขนส่ง มีแหล่งโรงงานโรจนะ เชื่อมโยงกับหลายตำบล ทำให้เกิดความเจริญ พร้อมทั้งมีระบบสาธารณูปโภค เป็นเหตุให้กลุ่มนายทุนเข้ามาครอบครองพื้นที่ทำให้พื้นที่ป่าลดลง ชาวบ้านแต่เดิมเป็นเจ้าของที่ดิน แต่ต้องกลับกลายเป็นลูกจ้างดูแลพื้นที่ให้กับกลุ่มนายทุนเกิดผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา จึงทำให้พื้นที่

ตำบลทุ่งพระยา มีลักษณะเป็นป่าเสื่อมโทรม (ดวงส่องแสง แต่แสง, ๒๕๕๘, หน้า ๒๖) ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ จึงมีการวางแผนการจัดการป่าไม้กับผู้นำชุมชนในตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนราชการในท้องถิ่น ในการสร้างความสมดุลทางธรรมชาติในการบริหารจัดการป่าชุมชน มีการสร้างแนวกันไฟ ปลูกป่าเสริมในพื้นที่มากกว่า ๑๐๐ ไร่ อยู่ในบริเวณ หมู่ที่ ๑๑ บ้านหนองยายกล่อม หมู่ที่ ๑๕ บ้านทางโค้ง และหมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์) ทั้งนี้ชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์ ตระหนักว่าการดูแลป่าเป็นหน้าที่ของทุกคน รวมทั้ง การน้อมนำศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ ๙) การปลูกป่าในใจคน ให้เกิดการเห็นคุณค่าของป่า นำไปสู่การจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างสมดุลและยั่งยืน

(สัมภาษณ์นายธนาวัฒน์ ทองวัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๗ ณ บริเวณป่าชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์)

สัมภาษณ์นายธนวัฒน์ ทองวัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์
ในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านมาบสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (๒๕๖๔). **การประยุกต์ทฤษฎีใหม่สู่ โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง.**

กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ (มปพ). **ประวัติกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์.** ฉะเชิงเทรา :

กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์ ตำบลทุ่งพระยา อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา (เอกสารอัดสำเนา).

กิตติศักดิ์ โอโยลา. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). เจ้าของบ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง. สัมภาษณ์.

แก้ว กิ่งคุณ. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาการทอเสื่อกก. สัมภาษณ์.

คำพอง ประจักษ์จิตร. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ประธานกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านมาบสมบูรณ์. สัมภาษณ์.

สุสิทธิ์ สุสุวรรณ และสุชีราภรณ์ บริสุทธิ์. (๒๕๔๒). **ขนบธรรมเนียมและประเพณีไทย.** กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ

โชติกา โอโยลา. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). เจ้าของบ้านนา ไอดิน กลิ่นฟาง. สัมภาษณ์.

จิตติมา มีช้างและมะลิวรรณ รัตประภา. ขั้นตอนวิธีการทำกระดืบข้าวเหนียว. วิทยาลัยชุมชนสระแก้ว. จาก <https://www.skcc.ac.th/project/wisdom/dT1.pdf>. สืบค้น ๒๔ เมษายน ๒๕๖๗

ดวงส่องแสง แต่เฮง. (๒๕๕๘). **การพัฒนารูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้**

อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ (๒๐๑๕) กรกฎาคม - ธันวาคม

๒๕๕๘. สืบค้น https://soo5.tci-thaijo.org/index.php?PNRU_JJSS/article/view/49257.

ธนวัฒน์ ทองวัน. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ใหญ่บ้านบ้านมาบสมบูรณ์ หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์. สัมภาษณ์.

นันทน์ภัส ศิริชัย. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น “ซูปขุนุน หรือซูปปักมี”. สัมภาษณ์.

บุญชู อัมภรณ์. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านมาบสมบูรณ์. สัมภาษณ์.

ประครอง กิ่งคุณ. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาการทอเสื่อกก. สัมภาษณ์.

พระครูปริยัติปัญเขตคณาภิรักษ์. ๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). เจ้าอาวาสวัดมาบนาดี และเจ้าคณะอำเภอสนามชัยเขต. สัมภาษณ์.

พระใบฎีกาณัฐพนธ์ วิริโย และพระบัญชา เขมวีโร. (๒๕๕๑). **วัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิน บุญโถม. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระดืบ. สัมภาษณ์.

ไพรวรรณ ศรีวัง. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา. สัมภาษณ์.

ไพรวรรณ ศรีวัง. (๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗). สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา หมู่ที่ ๑๘ บ้านมาบสมบูรณ์

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา. สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์.

รัชชัย ขยันทำ. (๒๕๖๑). วัฒนธรรมความเชื่อที่มีต่อประเพณีบุญบั้งไฟของคอนอีสาน. สืบค้นวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗

จาก <https://soo5.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/views/249000>

ละออง ฉิมจารย. (๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗). ผู้ช่วยแม่จ๋า. สัมภาษณ์.

ลำเพียง ผ่านผล. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาการเพาะเห็ดฟาง. สัมภาษณ์.

ลัยวรรณ คุ่มสุข. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาการเพาะเห็ดฟาง. สัมภาษณ์.

วาสนา สุขสีพันธุ์ และละมุล ชัยโย. **มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม งานช่างฝีมือดั้งเดิม อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์.**

“การทอเสื่อกก” สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มกิจการพิเศษ.

จาก <https://www.2m-culture.go.th/hakhonasawun/ewt-dl-link.php?hid=2554>. สืบค้น ๒๔ เมษายน ๒๕๖๗

มณีนันท์ สองพล. (๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗). ผู้ช่วยแม่จ๋า. สัมภาษณ์.

มาลา พับเพลิง. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาการทอเสื่อกก. สัมภาษณ์.

สาย เพ็ชระแก้ว. (๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาการสานกระดืบ. สัมภาษณ์.

สุธา อินทรเสน. (๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗). แม่จ๋า. สัมภาษณ์.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปากคต จังหวัดบึงกาฬ. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการสานกระดืบข้าวกลุ่มจักรสานไม้ไผ่บ้านท่ากั้ง**

หมู่ที่ ๓ ตำบลนาแก อำเภอปากคต จังหวัดบึงกาฬ. จาก <http://district.cdd.go.th/pakkhat/wa>. สืบค้น ๒๔ เมษายน ๒๕๖๗.

สำรวย ทองวัน. (๒๓ เมษายน ๒๕๖๗). ผู้ทรงภูมิปัญญาอาหารพื้นถิ่น “ซูปขุนุน หรือซูปปักมี”. สัมภาษณ์.

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา. (๒๕๖๑). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕).** ฉะเชิงเทรา :

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพระยา.

ศูนย์ศิลปะ วัฒนธรรมและท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดอนเมือง
 ๔๒๒ ถนนนวมินทร์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐
 โทรศัพท์/โทรสาร ๐๓๘-๘๑๐-๔๔๑
<http://culture.ac.th>